Slimerfgoed.be: inleiding

Ria Christens – CEAH

Carine Dujardin – KADOC-KU Leuven

Joris Colla – KADOC–KU Leuven

Forumgesprek ‘Schoolerfgoed beheren en valoriseren met vrijwilligers’

Turnhout, 20 oktober 2021

Project voor cultureel-erfgoedwerking op landelijk niveau

- September 2019-oktober 2021
- Financiering binnen Vlaamse Erfgoeddecreet
- Cultureel erfgoed annuntiaten Heverlee en KADOC-KU Leuven

Schoolerfgoed: vele troeven

- Effectief instrument om in het **leerplichtonderwijs** te werken aan sleutelcompetenties: burgerschap, historisch bewustzijn, ondernemingszin, cultureel bewustzijn en expressie
- Ter plaatse beschikbaar (corona!)
- Laagdrempelig (minimumfactuur)
- Bevordert sociale cohesie om met alle leerlingen te werken rond het erfgoed van hun school <> doelgroepenwerking
- Bijzonder gevarieerd: roerend, immaterieel en onroerend erfgoed

Schoolerfgoed: pedagogisch interessant

- Je kan kinderen met authentiek materiaal laten werken
- Je laat hen met andere ogen kijken naar de plek waar ze school lopen
- Herkenbaar voor leerlingen: ervaringen van leeftijdgenoten, herkenbare plekken, situaties
- Je kan leerlingen zelf onderzoeker laten worden

Schoolerfgoed: maatschappelijk relevant

- Een school heeft haar wortels in het verleden. Haar erfgoed is wezenlijk **maatschappelijk relevant.** Het bevat aanknopingspunten om thema's als gender, inclusie, diversiteit ter sprake te brengen
- Het kan gaan om **topstukken** die een school trots bewaart, maar ook om **alledaags** erfgoed
- Ook schurend erfgoed

Schoolerfgoed: uitdagingen

- Zorg is **complex** en **niet omkaderd**
- Wat is het **aanbod**, wat zijn de **noden**?
- De onderwijs- en erfgoedsector kennen elkaar onvoldoende. Ander werkveld en hanteren ander jargon
- Projectmatige samenwerking: versplintering, niet duurzaam

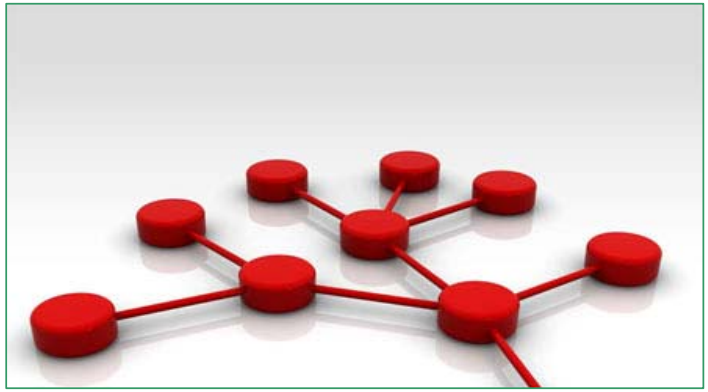
Doelstellingen project Slimerfgoed

- Cross-sectoraal werken: erfgoed- en onderwijsactoren connecteren
- Volwaardige partnerschappen
- Nieuwe expertise ontwikkelen
- Bestaande expertise en inspiratie systematisch meenemen: didactische en erfgoedexpertise!
- Alle erfgoedfuncties aan bod laten komen: herkennen en verzamelen, behouden en borgen, onderzoeken, presenteren en toeleiden, participeren
- Alle soorten schoolerfgoed: we betrekken ook het onroerend erfg en het immaterieel erfgoed
- Verduurzaming!

Open netwerkmodel

- **Vertrekpunt**: partnerschap met tien partners
- Proeftuinen: leidde tot **aansluiting** nieuwe **erfgoed- en onderwijspartners** → groeiend netwerk
- Regionale spreiding en thematische focus

Heilig Graf
Turnhout - secundair onderwijs
voorsprong op morgen

BRUGGE ERFGOED CEL

okan
Sako

ERFGOEDCEL LEUVEN

UC Leuven Limburg
MOVING MINDS

CAG
Centrum Agrarische Geschiedenis

STUIFZAND

histories

DOMINIEK SAVIO

Open netwerkmodel

erfgoedcel TERF midwest

archiefteam midwest

CANON CULTUURCEL

Mater Dei-Instituut Sint-Pieters-Woluwe

AMVB ARCHIEF EN MUSEUM VOOR HET VLAAMS LEVEN TE BRUSSEL

faro VLAAMS STEUNPUNT VOOR CULTUREEL ERFGOED

erfgoed brussel

ERF GOED NOORDER KEMPEN

RAS BASISSCHOOL ANDERLECHT

KATHOLIEK ONDERWIJS .VLAANDEREN

ERFGOEDKLASSEN & BURGERSCHAP

DE TELESCOOP een warme reis naar de toekomst

Vier proeftuinen

Onlineplaftorm

Proeftuinen

- **PT 1‘Intercultureel werken met schoolerfgoed’**
  - Onderzoeksfunctie
  - OKAN HHK- NT2 CLT – UCLL- CAG – Erfgoedcel Leuven
- **PT 2 ‘Buitengewoon waardevol**’
  - Naar een waardering van het erfgoed van een school voor buitengewoon onderwijs
  - Herkennen en verzamelen
  - Dominiek Savio Gits

Proeftuinen

- **PT 3 ‘Iedereen archivaris’**
  - Hoe een duurzame erfgoedwerking opzetten met vrijwilligers op school?
  - Behoud en beheer
  - Heilig-Grafinstituut Turnhout
- **PT 4 ‘School vol verhalen / school zonder geheugen’**
  - Leerlingen maken de identiteit van hun school expliciet
  - 4 Brusselse scholen – Erfgoedklassen & Burgerschap - Erfgoedcel Brussel - AMVB

- *Proeftuin 1*
  'Intercultureel werken met schoolerfgoed'

Proeftuin 1:
‘Intercultureel werken met schoolerfgoed’

Hoe kan je intercultureel werken met schoolerfgoed?

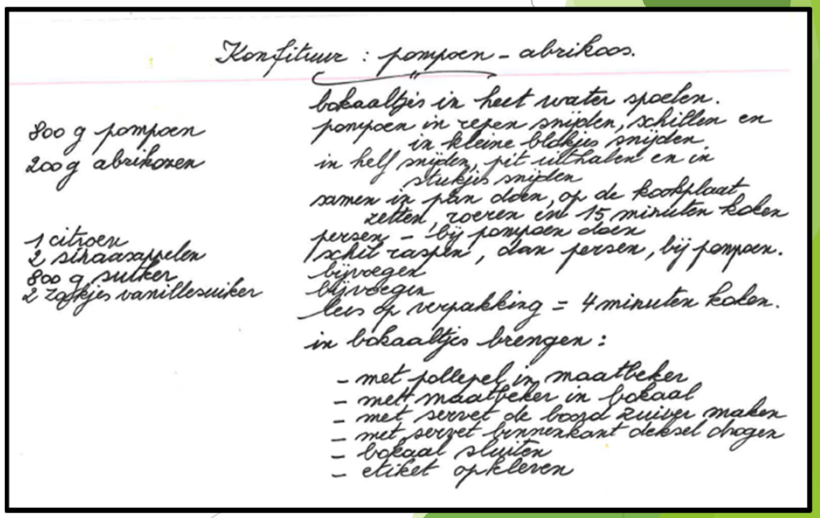
Welk schoolerfgoed/thema's komen daar best voor in aanmerking?

Hoe pak je dit best aan in klasverband?

Welke ontwerpprincipes hanteer je?

Welke werkvormen zijn inzetbaar?

Konfituur : pompoen - abrikoos.

800 g pompoen
200 g abrikozen

1 citroen
2 sinaasappelen
800 g suiker
2 zakjes vanillesuiker

bokaaltjes in heet water spoelen.
pompoen in reepjes snijden, schillen en in kleine blokjes snijden.
in helf snijden, pit uitnemen en in stukjes snijden
samen in pan doen, op de kookplaat zetten zoveel en 15 minuten koken
persen - bij pompoen doen
schil raspen, dan persen, bij pompoen.
bijvoegen
bijvoegen
lees op verpakking = 4 minuten koken.
in bokaaltjes brengen:
- met pollepel in maatbeker
- met maatbeker in bokaal
- met servet de boord zuiver maken
- met servet binnenkant deksel drogen
- bokaal sluiten
- etiket opkleven

SLIMERFGOED.BE

Pilootproject Twinning

Lerarenopleiding – NT2 of OKAN

Partners: Cultureel erfgoed Annuntiaten, UCLL - OKAN Kessel-Lo, CLT NT2

Locatie: site Heilig-Hart-Heverlee

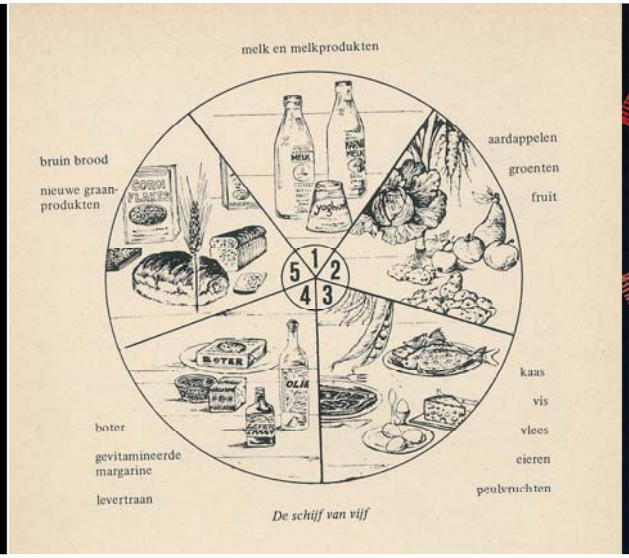
Thema: voeding en huishoudkunde

Wanneer: 2019

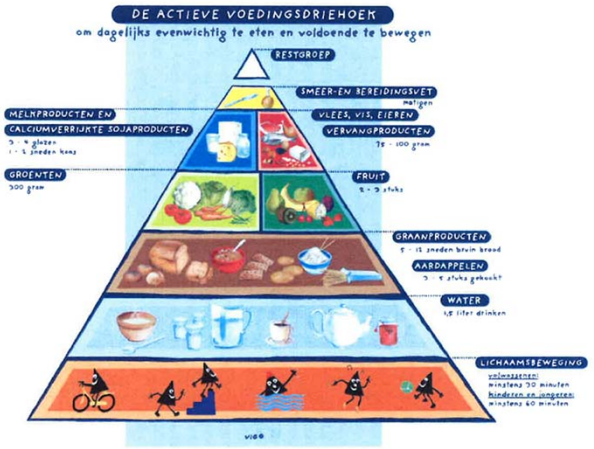
- 10 oktober: NT2
- 11 oktober: OKAN

Voedingsgewoontes
Hoe gezond eet jij?
Wat vond België gezond?
Hoe evolueerden onze eetgewoontes?
Gelijkenissen & verschillen

9 principes

1. Kies voor een verbindend thema
2. Kies concreet, ondergewaardeerd, lokaal en veelvormig erfgoed
3. Bouw meerdere perspectieven in
4. Maak de diversiteit in de klas zichtbaar
5. Creëer fysiek een veilige ruimte of ‘forum’
6. Bespreek verwachtingen en gespreksregels
7. Geef identiteit verschillende lagen
8. Streef naar gelijkwaardigheid, niet naar gelijkheid
9. Creëer een meertalige leeromgeving

SLIM ERFGOED.BE

5 educatieve pakketten

Kleding

Overgangsrituelen

Tandzorg

Gezondheidszorg

Voeding en huishoudkunde

- *Proeftuin 2*
  ‘Buitengewoon waardevol'

Proeftuin 2: ‘Buitengewoon waardevol’

- Waardering van het erfgoed van een school voor buitengewoon onderwijs → Dominiek Savio Gits:
  - ° 1958, brugfunctie onderwijs-zorg
  - Rijk erfgoed + vrijwilligers-werking + aandacht voor valorisatie
  - Specifieke context: afbraak Withuys → problematiek van waardering, selectie, herbestemming
- Erfgoedpartners: erfgoedcellen Brugge en TERF, Intergemeentelijk archiefteam Midwest
- Afrondend forumgesprek: 29 september 2021 in Gits

DOMINIEK SAVIO

BRUGGE ERFGOEDCEL

erfgoedcel TERF midwest

archiefteam midwest

Startsessie 10 januari 2020: gesprekstafels

Participatief waarderen, met aandacht voor verschillende perspectieven en verhalen: (oud-)medewerkers en vrijwilligers Dominiek Savio (erfgoedgemeenschap), medewerkers Slimerfgoed-partners, medewerkers van andere erfgoedorganisaties en onderwijsinstellingen, academische experts, beleidsmakers

Wat is waardevol en wat niet?
Waarom is iets al dan niet waardevol?
Wat kunnen we ermee doen?

→ **Waarderingscriteria vastleggen en prioriteiten bepalen**

‘Schatten op zolder? Het papieren archief’

Bijzondere aandacht voor serie cliëntendossiers

‘Savio in beeld. Het audiovisueel erfgoed’

Foto- en filmmateriaal: beperkte fysieke en grote digitale collectie

‘Souvenirs of historisch waardevol? Het museaal erfgoed’

Objecten gerelateerd aan onderwijs, ergo- en kinesitherapie

Implementatie 2020-2021

‘Schatten op zolder? Het papieren archief’

- Cliëntendossiers: waarderingscriterium + her-bestemming naar gemeentearchief
- Nieuwe archiefruimte binnen Dominiek Savio

‘Savio in beeld. Het audiovisueel erfgoed’

- Afsprakenkader waardering en duurzame bewaring
- Problematiek digitale preservatie

‘Souvenirs of historisch waardevol? Het museaal erfgoed’

- Inpakdagen Withuys
- 131 objecten geregistreerd en gefotografeerd > erfgoeddatabanken
- 360°-opnames > ErfgoedApp

- *Proeftuin 4*
  'School vol verhalen / school zonder geheugen'

Proeftuin 4:
‘School vol verhalen / school zonder geheugen’

Hoe kan je vanuit de leerdoelen werken rond de identiteit van je school?
Hoe doe je dit in een superdiverse grootstedelijke context?
Nieuwe scholen, scholen met een lange traditie?
Welk ontwerpprincipes hanteer je?
Welke types schoolerfgoed zet je in en met welke oefeningen kunnen leerlingen ze verkennen?

4 scholen gingen in de lente van 2021 aan de slag: leerlingen maken de identiteit van hun school expliciet en staan zo ook stil bij hun identiteit

RAS BASISSCHOOL ANDERLECHT

DE TELESCOOP
een warme reis naar de toekomst

IMELDA INSTITUUT.

Mater Dei-Instituut
Sint-Pieters-Woluwe

SLIMEREGNEN.BE

Proeftuin 4:
‘School vol verhalen / school zonder geheugen’

Identiteit in Brusselse scholen Ontwerpprincipes

- Vertrek van een duidelijke onderzoeksvraag
- Werk met meerstemmig schoolerfgoed
- Laat deelnemers creëren: geef een opdracht
- Faciliteer een interculturele dialoog

Type erfgoed?

Schoolerfgoed

Authenticiteit > prestige

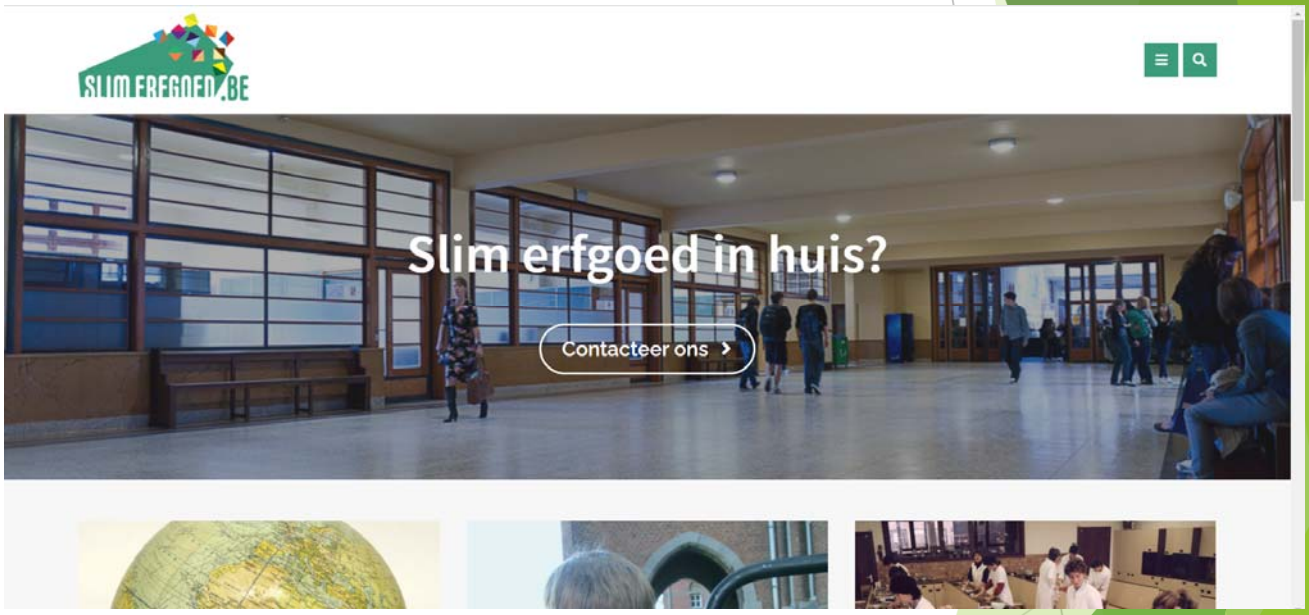
Concreet: petites histoires & oral history

Veelvormig: gebouwen, voeding, juwelen, schilden, relikwieën, zegels, munten, meubelen, tapijten, muziek, voorwerpen, decoratie, mode en media, kranten of internet

- *Onlineplatform Slimerfgoed.be*

Onlineplatform Slimerfgoed.be

- Kennismaken met schoolerfgoed, inspirerende projecten, leermiddelen en tools, erfgoedorganisaties met een ondersteuningsaanbod, …
- Resultaten van de Slimerfgoed-proeftuinen
- Iedereen kan schoolerfgoed, projecten, leermiddelen, … aanmelden!

Onlineplatform Slimerfgoed.be

Home / Schoolerfgoed / Zoek schoolerfgoed

Schoolerfgoed

Schoolerfgoed is zeer gevarieerd: van een beschermd patrimonium over een karakteristieke buitenaanleg, tot een bijzondere kunst- en beeldencollectie. Ook een wereldbol, kroontjespen, een venndiagram, digitale agenda, de Honderd Dagenviering of de verhalen van en over leerkrachten behoren tot het collectieve geheugen van een generatie.

Zoek

Filters

Type

- Archief (13)
- Patrimonium (11)
- Bibliotheek (8)
- Museale collectie (7)
- Immaterieel erfgoed (2)

Bewaarplaats

- Cultureel erfgoed annuntiaten Heverlee (8)
- KADOC-KU Leuven (6)
- Erfgoedhuis zusters van Liefde JM (2)
- Busleyden Atheneum, Campus Pitzemburg (1)
- Centrum voor Historische Pedagogiek (1)
- Documentatiecentrum Vlaams-Brabant (1)
- Erfgoedcel Brugge (1)
- Heilig Graf Turnhout (1)
- Heilig Graf Turnhout - Archief en Collectie (1)
- Koninklijk Atheneum Deurne (1)

Locatie

- Kloostersstraat 28 , 2300 Turnhout (1)

1 van 2 *1–25 van 31* Volgende

Sorteer op Titel oplopend

Patrimonium Sint-Norbertusschool Schoolerfgoed

Patrimonium Heilig Hartinstituut Schoolerfgoed

Erfgoed landbouwhuishoudschool Heilig Hartinstituut Schoolerfgoed

Historisch Archief Onze-Lieve-Vrouw-ten-Doorn Schoolerfgoed

Onlineplatform Slimerfgoed.be

Leermiddelen

Je wilt met schoolerfgoed aan de slag in de klas. Je bent op zoek naar materiaal dat je rechtstreeks in de klas kan gebruiken? Doorzoek het aanbod voor basis- en secundair onderwijs hier.

Zoek

Filters

Soort

- Downloadbaar lesmateriaal (5)
- Afbeelding van werkblaadjes (1)
- Educatief pakket (1)
- Pdf (1)
- Website, blog of databank (1)

Doelpubliek

- Eerstejaars secundair onderwijs (A- en B-stroom) (1)
- Leerkrachten eerste graad secundair (A-stroom) (1)
- Leerlingen (1)
- Leraren eerste graad secundair onderwijs (1)

1 van 1 *1–9 van 9*

Sorteer op Titel oplopend

Educatief pakket intercultureel werken met erfgoed - gezondheidszorg. Leermiddel

Educatief pakket intercultureel werken met erfgoed - kleding Leermiddel

Educatief pakket Intercultureel werken met erfgoed in SO - tandzorg Leermiddel

Educatief pakket intercultureel werken met erfgoed overgangsrituelen Leermiddel

Onlineplatform Slimerfgoed.be

Home / Schoolerfgoed / Thema's

Thema's

voeding

Lees meer

buitengewoon onderwijs

Lees meer

didactisch materiaal

Lees meer

oorlog

Lees meer

vrijwilligerswerking

Lees meer

- Ambities

Communicatie over projectresultaten

Vers van de pers:

- Artikel ‘De verbindende kracht van schoolerfgoed’ in faro | tijdschrift over cultureel erfgoed - themanummer over onderwijs

Op de agenda:

- Vormingsreeks 'Slim aan de slag met schoolerfgoed', mei 2021-januari 2022
- Groot Onderhoud, 30 november 2021 – erfgoed en onderwijs als thema
- Erfgoeddag 2022 – onderwijs als thema

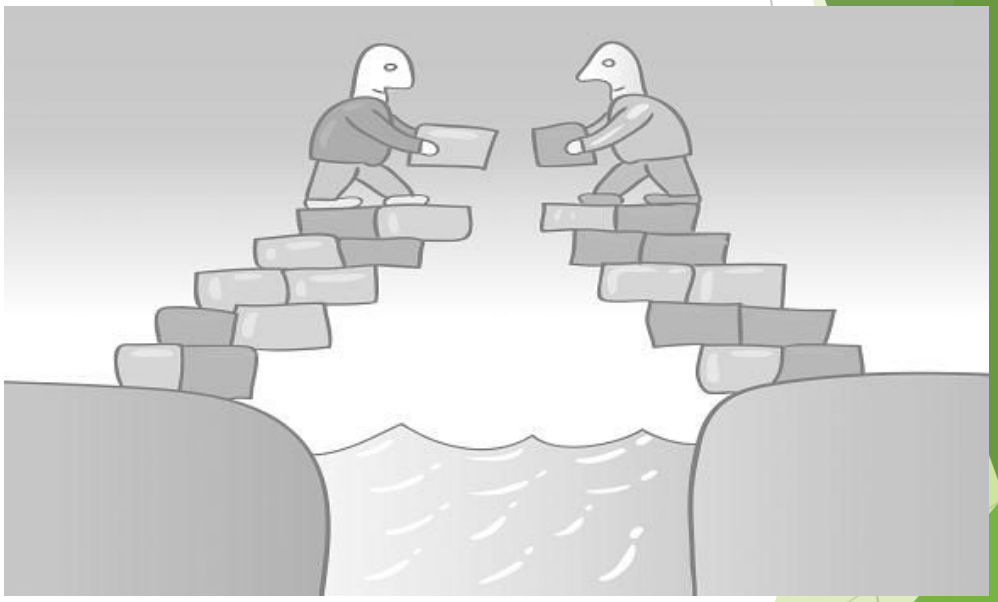
Verdere uitbouw platform Slimerfgoed.be

- Verruimen en actueel houden van de aangeboden informatie, o.a. op basis input uit onderwijs- en erfgoedsector
- Inzetten op functionaliteiten die dynamiek en interactie stimuleren

Verduurzaming projectresultaten

- In het kader van de proeftuinen ontwikkelde tools en werkinstrumenten bekend maken en blijvend ter beschikking stellen
- Bruggen tussen erfgoed- en onderwijssector verder versterken
- Aandacht voor onderwijserfgoed (zorg en valorisatie) duurzaam verankeren binnen beide sectoren

Contact

Ria Christens (CEAH):
ria.christens@ce.annuntiaten.be

Joris Colla (KADOC-KU Leuven):
joris.colla@kuleuven.be

Carine Dujardin (KADOC-KU Leuven):
carine.dujardin@kuleuven.be

SLIMERFGOED.BE

Cultureel Erfgoed
Annuntiaten Heverlee

KU LEUVEN KADOC

Vlaanderen
verbeelding werkt